



Migrasjonsmuseets Venner

Brev hjemmefra 2/17



Gratis grillmat på Labor Day, Ridgeway,
Colorado. Sept. 1940

Fotograf: Lee Russell



Vi starter også grillsesongen nå!

Sons of Norway inviterer Venneforeningen
til grilling og sosialt samvær
på Migrasjonsmuseet søndag 18. juni kl. 1400.



Kjære medlem!

Velkommen til sommergrilling ved Migrasjonsmuseet – dette i regi av **Sons of Norway, Hamar lodge**. Vi snakket om å samarbeide med Sons of Norway på siste årsmøte – dette er en fin måte å starte et samarbeid på. Vet du forresten om flere venner som vil være med i Migrasjons-museets Venner eller Sons of Norway – så si i fra! Dette er en fin anledning til å bli bedre kjent.

Dessuten har vi laget en ny utgave av vår medlemsavis med mye info om ting som skal skje i sommer på museet. Det vil være mange grunner til å ta en tur til oss på Åkershagan for å følge med. Nå har utbyggingen av Åkershagan hageby så vidt startet opp. Den nye E6 påvirker diskusjonen om flytting av museet til Hamar, og oppi alt dette holder snekkerne på med å sette i stand Bjørgo-Ingvalson huset.... Blant annet.

Derfor må vi bruke et par timer av fritiden på Migrasjonsmuseet denne dagen for å snakke litt og bli bedre kjent med sakene – og med hverandre.

**Alle ønskes hjertelig velkommen til grilling,
- ha ellers en riktig god sommer!**

Fra styret i Venneforeningen.



17. og 18 juni er det sesongstart ute på Migrasjonsmuseet og da passer det at vi, SoN Hamar Lodge, har vår faste sommer grilling søndag 18. juni på Migrasjonsmuseet.

**Vi møtes til grilling og sosialt samvær søndag
18. juni. Grillen er varm fra kl. 1400.**

Vi gjør som vi pleier. Det du vil grille, spise, drikk tar du med deg selv. Etter maten serverer SoN kaffe og kaker. Det blir også loddsalg/trekning som på et vanlig møte.

Er vi heldig kan det hende de dukker opp litt underholdning i løpet av dagen også.

Hjertelig
velkommen til en
trivelig stund.



Innhold

<i>Kjære medlem!</i>	2
<i>En tur til Stoughton, WI</i>	4
<i>Venneforeningens virksomhet</i>	7
<i>Nytt fra museet</i>	8
<i>MuseumsNATT 2017</i>	8
<i>Sommeren 2017 på museet</i>	10



Kjære lesere

Som leder i Venneforeningen ønsker jeg gamle og nye venner velkommen til å lese sommerutgaven av Brev hjemmefra, vårt eget medlemsblad. Men venneforeningen har også egen hjemmeside. Adressen er fortsatt: www.numv.org

Velkommen inn til å se på siden, og kom gjerne med forslag til endringer.

Ellers vil vi gjerne ha din hjelp til å fylle bladet med interessant lesestoff. Har du idéer, spørsmål eller ønsker om emner vi kan ta opp, så send en mail eller ta en telefon til redaktøren. Se kontakt-informasjon på neste side.

Hilsen Bendichte

Forsidebildet:

Gratis grillmat, Labor Day, Ridgway, Colorado

Fotograf: Lee, Russell, 1903-1986

Dato opprettet / publisert: september 1940

Medium: 1 negativ: nitrat; 35 mm.

Kilde: Library of Congress, USAs faktiske nasjonalbibliotek

Brev hjemmefra

Tidsskrift for
Migrasjonsmuseets Venner.

Utgis 3-4 ganger i året.

Redaktør: Erling Hesjadalen

E-post: er-hesja@online.no

Telefon: 920 83 289

Har du ideer om emner,
eller kanskje du har lyst til å
skrive noe selv?

Ta kontakt pr. e-post:

er-hesja@online.no

eller skriv brev:

Postadresse:

Migrasjonsmuseets

Venner

Ingrid Semmingsens v. 10

2312 Ottestad,

Merkes: Brev hjemmefra.

Telefon museum: 62 57 48 50

Hjemmeside:

www.numv.org



Downtown Stoughton

En tur til Stoughton, WI

(= en tur med Google....)

- Livsreise
- Uff-da
- Coffee Break
- Tornadoer

av E. Hesjadalen

Det begynte med et nylig besøk fra Gjøvik. Der bor nemlig et «sysjenbånn», Odd Martin. Egentlig er han en tremenning, men sånt er ikke så nøye. Vi har sporadisk kontakt, og vi besøker hverandre når det passer. Denne gang hadde han med seg Jeanette, en annen tremenning fra byen Stoughton, Wisconsin. En svært kunnskapsrik og pensjonert lærerinne, som også har gitt ut noen CD-er. Hun finansierer turer rundt i verden med å synge. Honorarene dekker en tre-fire turer i året, og hun besøker Norge og Hadeland nesten årlig. Hun kaller meg cousin, men altså egentlig er vi second cousins. Heller ikke det er så nøye.

Forbindelsen til Jeanette og Stoughton har en forhistorie. Den gang da Stoughton ble vennskapsby med Gjøvik. Odd Martin var en av dem som jobbet for dette. Han arrangerte turer til USA, spesielt i forbindelse med 17.mai-feiringen der. For er det en ting Stoughton er spesielt kjent for i den sammenhengen, er det at byen er en av de norske i Midtvesten, og at 17.mai-paraden er en av verdens største, slik som nesten alt annet i statene er. Den norske dansegruppen, sponset av Stoughton High School, tar del i feiringen av Brev hjemmefra 2/17

den norske arven, og norske flagg og bannere vaier over hele byen.

I denne forbindelsen ble også Norsk Visetrio, bestående av tre karer fra Gjøvik, med på turneer i statene. Jeanette var vert for disse og var med og arrangerte opptredener i Wisconsin. Fordi hun kjente Odd Martin. Og så ballet ting på seg. Jeanette ble bitt av turnélivet og fikk lyst til å reise rundt og synge hun også. Slik ble jeg kjent med henne og tok imot da hun reiste rundt med et kor og for første gang besøkte Norge og Hamar for ca 35 år siden.

Hver gang hun stikker innom oss, snakker vi om denne spesielt norske byen hvor hun kommer fra. Hele byen er gjennomsyret av norsk kultur, og har klart å ta vare på norske tradisjoner bedre enn vi i gamlelandet. I Downtown Stoughton har de nå også bygd et eget norsk-senter, som de kaller *Livsreise*. Et stort museum der det meste av norsk innvandring er godt dokumentert.

Likevel har hun lært lite norsk. Det begrenser seg til at hun skjønner noe av hva vi sier, men snakker ikke selv språket. Hun forteller at de i byen som snakket godt norsk var hennes foreldre og den generasjonen som nå er mer eller mindre borte. Nå holder de språktradisjonene ved like ved å lære seg spesielle fraser som «god dag», «ha det bra», «vi koser oss», «god helg», «god jul» osv. Dessuten navnene på norske ting og matretter: Lutefisk og lefse bør spesielt nevnes her.

Likevel har hun lært lite norsk. Det begrenser seg til at hun skjønner noe av hva vi sier, men snakker ikke selv språket. Hun forteller at de i byen som snakket godt norsk var hennes foreldre og den generasjonen som nå er mer eller mindre borte. Nå holder de språktradisjonene ved like ved å lære seg spesielle fraser som «god dag», «ha det bra», «vi koser oss», «god helg», «god jul» osv. Dessuten navnene på norske ting og matretter: Lutefisk og lefse bør spesielt nevnes her.



Og så kan vi heller ikke å unngå å snakke om «Uff da». Et uttrykk som er tatt i bruk i den norsk-amerikanske delen av USA. Det brukes

ofte på samme måte som vi gjør i daglig tale, men i tillegg har det fått en spesiell status som en markør for skandinavisk arv. Uff da trykkes jevnlig opp på alt fra kaffekrus til T-skjorter og plakater, for å understreke at her snakker vi Norway og tradisjoner. For eksempel finnes en Uffda Shop i Red Wing, MN, som selger «Fine Scandinavian Gifts», både over disk og på nett.

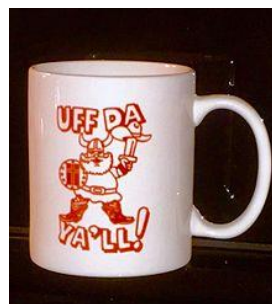


Et skilt foran Uff Da Shoppe i Westby, WI, en by med en sterk norsk kulturarv

Det finnes en lang liste over slike kulturelle referanser. Men vi kan for eksempel nevne at skal du ta flyet til Stoughton, er det stor sjanse for at du lander på *Uff Da Airport* (2WI1). - Og en gruppe som kjempet mot byggingen av et Wal-Mart Supercenter i Stoughton, kalte seg *Uff-Da Wal-Mart*.

Men i tillegg kobles uttrykket ofte opp mot mer humoristiske fortellinger som uttrykker en form for landlig enfoldig, omtrent på samme måte som vi nordmenn tidligere lagde og fortalte Molbo-vitser.:

Ole and Sven went fishing one summer and decided to rent a boat from the resort instead of fishing from the shore. They rowed out a ways and started to fish. They caught one fish after the other. Ole says to Sven, "I wish we could mark this spot. It's the best fishing I've seen since I was a boy." Sven replied, "I got some chalk in my tackle box, so why don't I put an X right here on the bottom of the boat?" Ole laughed, "You goofy brother of mine...What if we don't rent the same boat next time?"



Men når en først nevner motiver på kaffekrus. I Stoughton har de også et annet motiv som går igjen på slike krus. Byen skryter nemlig av å være arnestedet for det spesielle uttrykket «Coffee Break». Derfor arrangerer de årlig en Coffee Break Festival som går over flere dager.

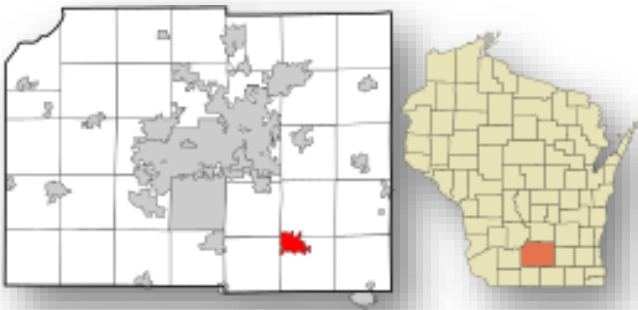
Byens eget nettsted informerer om bakgrunnen for dette uttrykket: "På slutten av 1800-tallet kom norske immigranter til Stoughton, for i TG Mandt sin vognfabrikk var det arbeid å få. Mens mennene var opptatt med å bygge vogner, opplevde eieren av det lokale tobakkslageret, Mr. Osmund Gunderson, mangel på arbeidskraft hver gang innhøstingen startet og det var på tide å få inn tobakken.



Så han bestemte seg for å spørre de norske konene til fabrikkarbeiderne, som bodde bare et steinkast opp bakken fra lageret, om de ville komme og hjelpe ham med å sortere og pakke tobakken. Han gjorde en avtale med disse kvinnfolka, at de kunne ta seg en pause om formiddagen, og en annen på ettermiddagen,

for å gå hjem og ordne sine faste huslige gjøremål. Dette betydde også at de hadde rett til å ta en kopp kaffe fra kaffekjelen som alltid stod varm på komfyren. Dermed ble denne enkle tradisjonen med kaffepausene til «Coffee Break time».

...En av gatene like ved fabrikkene fikk det ærefulle navnet Coffee Break Street, men bortsett fra det, og den årlige festivalen som avler mange krus med kaffepause-motiver, er det ikke mye annet som minner en om denne Coffee Break historien.



Stoughton i Dane County og staten Wisconsin .

Stoughton er en by i Dane County, Wisconsin med ca 12-13 000 innbyggere. Den ligger langs Yahara River ca 30 km sørøst for statens hovedstad, Madison, og hører til området Madison Metropolitan. Byen ble grunnlagt i 1847 av Luke Stoughton, en engelskmann fra Vermont. (Huset hans er gjort om til museum.) Siden kom mange norske innvandrere og slo seg ned i byen fra 1865 og gjennom tidlig på 1900-tallet. Gjennom mye av historien har Stoughton vært den nest største og en økonomisk viktig by i Dane County etter Madison. TG Mandt sin vognfabrikk er tidligere nevnt. Og i 1919 begynte selskapet Stoughton Wagon å sette vognekasser på Model T chassis fra Ford. I 1929 var Ford den desidert største produsenten av slike stasjonsvogner.

Ellers mener Jeanette at det er noe som spesielt må nevnes om byens historie. Selv om staten Wisconsin ligger litt i utkanten av selve tornado-beltet i USA, går den likevel ikke helt fri. Den 18. august 2005 kom en såkalt F3 tornado og brøytet seg fram gjennom landskapet langs en 15 km lang sti over og gårder og beboelse nord for Stoughton, drepte én person og skadet hundrevis av boliger.



Begge bildemotiver er fra Stoughton i 2005

Mange hus ble fullstendig smadret. En spesielt skremmende opplevelse, ikke bare de som ble direkte berørt, men også for de som bodde i selve byen, kan Jeanette forsikre.

Kilde: Jeanette Warren Bossingham, Wikipedia, den frie encyklopedia og diverse andre hjemmesider.

Litt om: Venneforeningens virksomhet

Klipp fra årsberetningen og referatet fra årsmøtet den 30.mars i år:



Økonomisk støtte til museet: Venneforeningen har bevilget kroner titusen til elektrikerarbeid i borggården, det er også satt til side kr. 3.855 som er overskuddet etter FNM sitt årsmøte. Disse pengene skal brukes til Bjørgo-Ingvalson huset som er under oppføring.

Styremøter: Det er avviklet 3 styremøter, samt ett fellesmøte med Domkirkeoddens venner og Jernbanemuseets venner. Det siste møtet ble holdt i forbindelse med samarbeid ang. FNM sitt årsmøte der Venneforeningen sto som teknisk arrangør.

Temakvelder: I forbindelse med årsmøtet den 14. april ble det avholdt en temakveld, der direktør Dag Raaberg fra Norsk Skogfinsk museum på Svullrya i Grue Finnskog kåserte om Finneinnvandringen.

I november, delte Finn Brobakken sine inntrykk i bilder og ord fra sine turer i det norske Amerika.

Årsmøte i FNM: Venneforeningen påtok seg oppgaven med å være teknisk arrangør for årsmøtet i Forbundet for Norske Museumsvenner. Arrangementet ble avholdt helgen 16. - 17. september. En stor takk må først og fremst rettes til de fra venneforeningen som deltok i forbindelse med gjennomføringen av årsmøtehelgen, selv om hele styret i Venneforeningen stod bak og var ansvarlig. At vår del av årsmøte-helgen gikk knirkefritt skyldes et betydelig forhåndsarbeid av de aktive i styret, med Erling Hesjadalen som en god pådriver.

Det var påmeldt ca. 40 deltakere fra hele landet. Tilbakemeldinger etter årsmøtet har vært meget positive og deltakerne fikk noen smakebiter av hva Stange og Hamar kan tilby av museer.

Vi samarbeidet med Domkirkeoddens venner og Norsk Jernbanemuseums venneforening om programmet på søndag. En stor takk for deres samarbeid. Arrangementet gikk også i pluss økonomisk.

Dugnad på museet: Det har blitt utført ca. 50 dugnadstimer for museet. I tillegg har de enkelte styremedlemmer til sammen utført et betydelig antall timer for foreningen.

Medlemmer: Venneforeningen har ca. 150 medlemmer.

Brev hjemmefra: Venneforeningens eget tidsskrift har kommet ut tre ganger i løpet av 2016. Det rettes en stor takk til redaksjonen (Kari og Liv ved museet og redaktør Erling) som i et godt samarbeid har hatt ansvaret for utgivelsene.

Vedtekter: Det viktigste som skjedde på årsmøtet var at vedtektene ble revidert og godkjent. Dette ble gjort i forbindelse med inn-registrering i Brønnøysundregisteret. Det var på tide med nye revideringer, siden vedtektene bare har gjennomgått noen få tidligere, de siste i 1997, altså for 20 år siden.

Nytt styremedlem: Etter valget ønsker vi Else Marie Fjellstad fra Brumunddal velkommen inn i styret. Hun tok over etter Arne Thobru som ikke ønsket gjenvalg. Vi takker samtidig Arne for jobben han har utført.

FNM fikk seks nye venneforeninger som medlemmer i 2016. Den sist innmeldte er Eidsvoll Bygdetuns Venneforening. Museet er en del av Eidsvoll Museet og Akershus-museene. Det er landets største bygdetun med 29 bygninger.

FNM ønsker mer informasjon om arbeidet i venneforeningene. På denne måten kan de ta opp aktuelle spørsmål og utfordringer via Kulturvernforbundet mot regionale og nasjonale myndigheter, og samtidig bli mer oppdatert om deres virksomhet. Venneforeningene blir oppfordret til å sende inn årsmelding og regnskap for 2016, og gjerne også aktivitetsplan/årsplan for 2017 hvis noen har det, via epost.



Arbeid med statlig støtte til kulturvern.

Via Kulturvernforbundet vil FNM følge opp arbeidet med statlige bevilgninger til kulturvern i Norge, også mot museer/bygdetun og vår frivillige sektor. I år er det valg og da bør de politiske partiene utfordres til å prioritere vår sektor. Venneforeninger oppfordres til å komme med innspill på behov og utfordringer ved museer, bygdetun og andre institusjoner, og arbeidet i venneforeningen som de kan bringe videre.

Nytt fra museet

MuseumsNATT 2017 –

En annerledes kveld på by'n!

Lørdag 20. mai ble MuseumsNATT arrangert for andre året på rad. Dette arrangementet er et samarbeid mellom flere museer i Hamar/Stange: Domkirkeodden, Norsk jernbanemuseum, Kirsten Flagstad Museum, Kunstbanken og Migrasjonsmuseet.

Og åpningstiden denne kvelden var 20:00 – 01:00.

En kveld - fem steder - et vell av opplevelser

Man kjøpte én billett på et av museene, og denne billetten inkluderte inngang på alle museene og gratis transport. Veteranbusser kjørte i skytteltrafikk mellom museene gjennom hele kvelden, så det var bare for publikum å hoppe på og av etter ønske.

Her på Migrasjonsmuseet svingte det av latin-amerikanske rytmer. Latin-rock bandet Los Gjøvikanos og dansere fra Hamar salsa-klubb skapte stor stemning. Og mange hev seg med i dansen.

Utover kvelden kunne du også være med på vinsmaking med vinkjenner Ola Dahl. Han presenterte edle vindråper fra Sør-Amerika, inkludert vin fra den norske vinprodusenten Odfjell i Chile.

Det var kåseri om de mange ukjente utvandrerne som slo seg ned i Latin-Amerika, og hvalfangerklubben «Øyas venner» stilte opp med egen stand og utstilling. Og de slo

gjærne av en prat om det tøffe livet som hvalfanger på Syd-Georgia og antarktiske farvann.

Og ble du tørst og sulten, kunne du kjøpe deg et glass vin og smake på stormsuppa til hvalfangerklubben.

Det så ut til at de besøkende koste seg og hadde en fin kveld.



Foto: Ole Øivin Sandvold, Migrasjonsmuseet

Hvis du ikke fikk med deg **MuseumsNATT** i år, så gjentar vi suksessen neste år – en sen kveld i slutten av mai. Håper å se deg her da!

Sommeren 2017 på museet

Utstillinger



Nordmenn i Latin-Amerika

Hvem var disse mange ukjente utvandrerne som slo seg ned i Latin-Amerika? Eventyrere, forretningsmenn eller forliste sjøfolk?

Den norske Amerikalinje – en utstilling om skip, mannskap og passasjerer. Hvordan var det å jobbe om bord? Hva gjorde f.eks. en reservemann? Hvordan var det på lugaren til en rormann? Kom og se!

MOVES for en bedre fremtid

Om mennesker som har forandret sine liv ved å flytte.

Åpningstider:

17. juni – 20. august: tir – lør: 10:00 – 16:00 Søn: 12:00 – 16:00

Vår/høst/vinter: tir – fre: 09:00 – 15:00

Vi tar imot grupper for omvisning gjennom hele året og tilpasser gjerne omvisninger og opplegg etter ønske.

Vi kan også organisere enkel bespisning for grupper etter avtale.

Ta kontakt for bestilling og mer informasjon:

Epost: migrasjon@annomuseum.no

Tel: 62 57 48 50

Opplevelser

Du kan oppleve omvisninger på friluftsmuseet gjennom hele sommeren, - også om du kommer alene eller som en liten gruppe. Så sant vi har kapasitet tar vi dere gjerne med på en vandring innom husene som ble bygget av norske innvandrere i den amerikanske Midtvesten.

JUNI

Lør 17. – 10:00 Sommerens første lørdagsåpent.

Søn 18. – 14:00 Hamar Lodge, Sons of Norway inviterer til grilling og sosialt samvær. Ta med det du vil grille og drikke selv. Etter maten serverer SON kaffe og kaker. Museet er også åpent fra 12 – 16.

Søn 25. – 11:00 Gudstjeneste i Utvandrerkirka. Kirkekaffe på museet.

JULI

Søn 16. – 13:00 På skolebenken
Besøk den gamle skolestua fra Sør-Dakota. Møt skolelæreren og opplev en skoletime slik det var for over hundre år siden. Dette passer både for barn og godt voksne. Varighet: ca. 45 min.

Søn 23. – 13:00 På skolebenken (se over)

AUGUST

Søn 13. – 13:00 På skolebenken (se over)

Søn 27. – 18:00 Sensommerkonsert i Utvandrerkirka
Zienerfilharmonien m/gjestearartist.

SEPTEMBER

Søn 3. – 11:00 Gudstjeneste i Utvandrerkirka. Kirkekaffe på museet.

Høstens museumskvelder

Vi planlegger tre museumskvelder i løpet av høsten. Her inviterer vi ulike mennesker til å dele sin kunnskap og sine historier med oss.

Temaer og datoer blir annonsert senere – følg med på museets hjemmeside, facebook-side eller i lokalpressen. Disse kveldene er åpne for alle interesserte og vi tar sikte på den første museumskvelden i slutten av september.



Returner til:
Norsk Migrasjonsmuseum
Ingrid Semmingsens v. 10
2312 Ottestad

**Styret
i Migrasjonsmuseets Venner 2016**

<i>Migrasjonsmuseet</i>	<i>Åkershagan, 2312 OTTESTAD</i>	<i>62 57 48 50</i>
<i>Leder:</i>	Bendichte O. Nymoen Tokstadvn. 7a, 2312 Ottestad	482 77 078
<i>Nestleder</i>	Andreas Sølvsberg Kåshagveien 64, 2380 Brumunddal	482 91 246
<i>Sekretær:</i>	Finn Brobakken Øverrovegen 421, 2838 Snertingdal	478 24 296
<i>Kasserer:</i>	Istvan Csisár Vestregate 10, 2315 HAMAR	907 67 510
<i>St.medlem:</i>	Anders Gunnestad Tommelstadveien 26, 2319 HAMAR	918 35 919
	Einar Arntzen Rundvegen 15, 2312 Ottestad	944 88 189
	Else Marie Fjellstad Kirkevegen 97L, 2388 Brumunddal	974 84 891
<i>Varamedlem:</i>	Liv Aunan Botten, Kongsveien 154, 2322 RIDABU	478 13 734
<i>Varamedl./Redaktør:</i>	Erling Hesjadalen Risbakkveien 71, 2770 JAREN	920 83 289
<i>Valgkomite:</i>	Henrik Skåden Ellevsæterveien 192, 2380 Br.dal	995 40 180
	Arne Rønningstad Karlsvogna 55, 2315 HAMAR	415 23 467

Styret kommer med en liten oppfordring om å verve flere medlemmer til venneforeningen – vi har plass for alle, både aktive og passive medlemmer. Kontingenten er kr. 200,- pr. år. Send innmelding til migrasjon@annomuseum.no eller til kasserer Istvan Csisar: se postadressen ovenfor, eller på epost: i-csisar@online.no
Alle medlemmer har gratis inngang på museet, og mottar medlemsbladet 3 ganger i året. I tillegg er dere velkommen til å støtte museet med små og store dugnadsoppgaver.

Hvis du ønsker å motta «Brev hjemmefra» direkte i epostboksen, så send epost-adressen din til migrasjon@annomuseum.no og merk eposten «Brev hjemmefra»